

סודי ביותרסטינוגרמה

פ ר ט י - כ ל

ישיבה מורחבת

של ועדת השרים לענייני בטחון

ט' בחשון תשכ"ח - 12.11.67

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר
 י. אלון
 ז. ארן
 י. בורג
 מ. בנטוב
 י. ברזילי
 י. גלילי
 מ. דיין
 ז. ורהפטיג
 י. ישעיהו
 מ. כרמל
 י. ספיר
 פ. ספיר
 מ. קול
 ח.מ. שפירא
 י.ש. שפירא
 ז. שרף
 א. ששון

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל)
 מ. בגין (בחו"ל)
 ח. גבתי (בחו"ל)

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
 י. הרצוג - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה

סדר היום: ב/19. סקירות עמ' 2
 ב/20. שאלות עמ' 16
 ב/21. סימון גבולות במפת המדינה עמ' 18
 ב/22. ביקור צליינים מכל הדתות במקומות הקדושים עמ' 30

(רשם י. מימון)

ב/19. סקירותראש הממשלה ל. אשכול:

שצמתי לב שצמתי הישיבות האחרונות של הממשלה היה "צילום" בעתונות. איני זוכר כבר באיזה עתון זה היה.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

"מעריב".

ראש הממשלה ל. אשכול:

אחדל להביא דברים כאלה לישיבת הממשלה. קבענו פעם ועדה לענייני בטחון. אחרי כן הרחבנו את ועדת השרים לענייני בטחון, וצירפנו אליה עוד חברים. אחרי כן חשבתי, עניין חשוב כל כך, אין אני יכול שלא להביא אותו בפני כל הממשלה. אחרי כן ראיתי שהכל נתפרסם בעתונים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

האם אתה רוצה שננקוט אמצעים משפטיים נגד העתון שפירסם זאת? אנחנו יכולים לנקוט אמצעים נגד העתון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם יש כבר חוק שלפיו אפשר לתבוע עתון כזה לדין?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לגבי פירסומים מועדת השרים לענייני בטחון אפשר.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

זו היתה ישיבת הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היתה הודעת ראש הממשלה, שזוהי ישיבת ועדת שרים לענייני בטחון.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אתה צריך, ראשית כל, לראות מי הוא החבר שפירסם. הם אינם יודעים שהיתה זאת ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו אני מתפלא עליך. האם זה לא היה מובן מאליו שזוהי ועדת השרים לענייני בטחון? אני בטוח שזה גם נאמר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זה נאמר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם העתונות אינה יודעת, אתה חושב שצריך להודיע להם שזוהי ישיבה של ועדת השרים לענייני בטחון? כנראה שמצבך, שר המשפטים, לא כל כך טוב, אם לא הודיעו להם. מותר היה לסמוך על מצפונם ואמונם של חברי הממשלה שיבינו שהיתה זאת ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון.

השר י. גלילי:

צריך להודיע לצנזור.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

גם לעתונים.

השר י. ספיר:

יש חוק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בחוק אי אפשר עדיין להשתמש. אמנם יש איזה טיפול גם בחוק שאין מפרסמים משיבות הממשלה, אבל חוק זה אינו פועל עדיין.

ביום חמישי החל דיון כשעל שולחן מועצת הבטחון מונחות שתי הצעות החלטה: האחת המוגשת בידי הודו, מאלי וניגריה וחשניה בידי ארצות הברית. כפי שקראתם בעתונות מנע היושב ראש בלחץ הסובייטים מנציגנו לנאום מיד אחרי הנציג המצרי, וזה בניגוד לנוהל במועצת הבטחון שלפיו רשאים הצדדים בסכסוך להציג עמדתם בטרם נפתח הויכוח עצמו. נציג ארצות הברית ערער על עמדת היושב ראש והתקיימה הצבעה על הצעת גולדברג. הצעתו זכתה רק ל-8 קולות, וממילא לא נתקבלה. מתמיהה במיוחד ההמנעות הצרפתית. נציגנו מזה נמרצות בפריוז על עמדה זו הנוגדת אי משוא פנים. שר החוץ הצרפתי אמר לאיתן כי ההימנעות לא היתה בסדר. אנו מתרשמים כי הנציג הצרפתי פעל מבלי לבקש אישור. אין זלזול על עצם העניין.

בימים האחרונים התנהלה פעולה נמרצת בבירות שונות למען הבא להכשלת ההצעה ההודית. לצד נציגינו פעלו נציגי ארצות הברית. לפי סימנים שונים, יש סיכוי רציני שהלטינים (ארגנטינה וברזיל) לא יתמכו בהצעה ההודית ובהנחה כי גם בריטניה תימנע, יחסר להודים קול אחד לחשיג הרוב הדרוש של 9 קולות. אבל יש פה שני "אם"ים, "אם" אחד ביחס לארגנטינה וברזיל, שיש לזה איזה יסוד חזק יותר, ו"אם" שני ביחס לאנגלים. שביחס אליהם קשה לדעת, למרות כל השיחות שהיו אתם ולמרות כל ההתפתלויות של בראון.

בעוד נמשך המאבק על ההצעה ההודית, קיימת הסכנה של הצעה יפנית המגשרת כאילו בין ההצעה ההודית לבין ההצעה האמריקאית. גם תכנה של ההצעה היפנית הובא אליכם בשבוע שעבר. יש איזה הבדלים בין ההצעה היפנית לבין ההצעה ההודית, לא הייתי אומר תהומיים, אבל ישנם הבדלים. בכל אופן, ההצעה האמריקאית טובה יותר מההצעה היפנית. לעת עתה הצליחו האמריקאים להשפיע על היפנים לא להניח הצעתם על השולחן. באורח סודי ביותר עלי לציין כי היה זה נשיא ארצות הברית שפעל אישית בנידון ואנו מתרשמים כי הלחצים האמריקאיים סביב כל הדיון במועצת הבטחון מופעלים לפי הצורך בדרגים הגבוהים ביותר, זאת אומרת שהנשיא פונה לראשי ממשלות ולמלכים ולמי שנחוצ.

היפנים טוענים שיגישו הצעתם רק אם יהא קונצנזוס במועצת הבטחון, זאת אומרת סיכוי להתקבל על ידי כולם.

במסכת הפשרות בין ההצעה ההודית להצעה האמריקאית מגלים פעילות גם הבריזאליים וגם הבריטים. האמריקאים הודיעו למחפשי הפשרות שהם לא יתמכו בשום החלטה שלא תזכה בשיתוף פעולה של הצדדים עם נציג המזכ"ל.

בטרם עזב חוסיין את ארצות הברית, ניסו האמריקאים להשפיע עליו שיודיע שהוא מעדיף את הנוסחה האמריקאית, שכן הודעה כזו (לו באה מצד חוסיין) עשויה לדעתם להחליש סיכויי ההצעה ההודית. האמריקאים אינם בטוחים בהענותו של חוסיין. בינתיים הגישה ירדן בקשה להשתתף בדיון במועצת הבטחון.

שנית: פעולותינו. בעקבות ההוראות ששוגרו מאן (אני מוכן להוסיף, יתכן אולי גם באיניציאטיבה עצמית, את זאת נדע כאשר אבא אבן ימסור לנו פרטים, אבל בכל אופן אנחנו מפה לאחר באורים שיגרנו גם כן הצעות והוראות דומות) לאחר ישיבת הממשלה ביום רביעי, הורה שר החוץ לנציגינו בבירות שונות של מועצת הבטחון, כי תוך כדי בקשתם שהממשלות יצביעו נגד ההצעה ההודית, יודיעו השגרירים שלנו, שישראל לא תשתף פעולה עם החלטה הודית ולא תבוא בשום מגע עם נציג או"מ אשר יתמנה לפיה. כך בקשו נציגינו שהממשלות יסייעו לישראל בשיפור ההצעה האמריקאית באופן רציני ויסודי. אנחנו רצינו הוספה.

כזכור סוכם בממשלה, על פי הצעת שר החוץ, לבקש פירוש מוסמך להצעת ההחלטה האמריקאית. בשיחת שר החוץ עם גולדברג, אמר האחרון, ש"המטרה של ההצעה האמריקאית להביא את הצדדים לידי משא ומתן ישיר, כי עליהם האחריות הראשית להסדר. תפקיד הנציג לסייע להם, אך אסור על האו"מ או על הנציג להטיל הסדר על הצדדים". דברים אלה עמד גולדברג להגיד בנאומו המציג את ההצעה והם תואמים בדיוק דברי הנשיא ג'ונסון מ-19 ביוני. אבל לנו לא ידוע עדיין אם גולדברג אמר זאת גם במקומות פומביים יותר מחוץ למה שאמר לאבן, בהצגת הדבר הזה. יכולה להיות לו אפשרות להגיד זאת גם לאחר קבלת ההחלטה, אם כי אין זה מתקבל על הדעת. פירושים צריך לתת קודם או בזמן הויכוח. עוד יהיו ויכוחים. איני יודע אם יגיד. יכול להיות כך או אחרת.

בפומבי אמרו גם שר החוץ וגם דובר משלחת ישראל באו"מ, בהעירם על הצעת ההחלטה האמריקאית, כי הממשלות באזור צריכות לנהל משא ומתן ישיר וכי על האו"מ לעודד משא ומתן ישיר ולקרוא ברורות לשלום. ב-1948 גילה האו"מ תבונה (כך טענו אנשינו) כשהזמין הצדדים לפתוח במשא ומתן כדי להגיע להסכם. קריאה זו הביאה למשא ומתן ממנו יצאו הסכמים דו-צדדיים בין ישראל לבין 4 שכנותיה. לאחר 19 שנה לא יוכל האו"מ להתנכר לאחריותו היסודית ולהפנות עורף למגילת האו"מ הקוראת לצדדים לפתור חילוקי דעות בדרכי שלום.

שלישית: עמדת ברית המועצות. לפי הערכה אמריקאית, הרי התמיכה הסובייטית בהצעה ההודית מבשרת רעות ומעידה על מגמה סובייטית להשאיר המצב במזרח התיכון כמתח גבוה, כי הלוא ההצעה ההודית עשויה לא להתקבל, ואם אין היא מתקבלת, נשאר מצב תלוי ועומד. לחיזוק הערכה זו, יש אולי לצרף הידיעה על ביקורו הקרוב של ברזנייב במצרים, להראות ש"אנחנו אתכם ואנחנו מאחוריהם וכן הלאה". אלה הן כבר הערכות וספיקולציה מחשבתית. אף פעם איננו יודעים בדיוק. אולי פעם נדע.

רביעית: ארצות הברית - ירדן. על שיחת הנשיא וחסיין אנו יודעים כי הנשיא הבהיר לחוסיין שני דברים. אם הדברים האלה יתפרסמו איך שהוא, א חשוב זאת לאסון.

שר השיכון מ. בנטוב:

צריך להודיע שבהתחלה היתה ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון ואחרי כן ישיבת ממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

צריך להתייעץ. העתון יגיד שאין הוא יודע.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מציע לא למסור אינפורמציה כזו לממשלה, אין

היא ראויה לכך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה יודע שגם כך אי אפשר לחיות.

שר השיכון מ. בנטוב:

לומר: היתה ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון, ושם

דנו בכל ענייני בטחון וחץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יעל, תתייעצי אחרי כן עם שר המשפטים איך לנסח ומה

לומר להם לעתונאים.

על שיחת הנשיא וחסיין אנו יודעים כי הנשיא

הבהיר לחוסיין:

(1) אפשרויותיה של ארצות הברית לכפות פתרון הן מוגבלות ובעיקר נתון הדבר בידי הצדדים.

אנחנו גם יודעים (זאת לא אמר הנשיא) כי כנראה במישורים אחרים של ממשלת ארצות הברית בין הדברים שנאמרו לחוסיין היו:

(1) יש להגיע להסדר בין הצדדים שיבטיח ביטול מצב הלוחמה.

(2) לדעת ממשלת ארצות הברית צריכה הגדה המערבית לחזור לירדן אך ממשלת ארצות הברית מכירה בצורך בתיקוני גבול מסויימים.

(3) בעית ירושלים קשה אך לא בלתי אפשרית לפתרון.

אין לנו רושם שהאמריקאים תבעו מחוסיין משא ומתן ישיר. חוסיין לא פירט בפני האמריקאים תכניותיו להסדר עם ישראל. דבריו היו מעורפלים טען כל הזמן שחשובות המגמות ולא הניסוחים. כשאנחנו לא אומרים גלויות, טוענים בכנסת נגדנו. אמנם כך מדברים אנשי "הכח החדש" ועוד משהו. אבל היו גם חברים שטענו מדוע איננו מתחילים לפחות להראות דוגמאות. אני רוצה שפעם נדבר על כך, אם אנחנו רוצים או לא רוצים, שנתחיל לישב פליטים. לי יש יחס לעניין זה, אבל אני רוצה שזה יהיה רק על דעת משהו אחר. צריך לדבר על זה.

האמריקאים מעריכים שכוונות המלך כנות ורצויות, אם כי לכמה מיועציו הקרובים כוונות שונות לחלוטין. בשיחותיו והופעותיו בארצות הברית הבהיר חוסיין כי הוא רוצה הסדר אולם אם לא יהיה הסדר, יחזרו הוא ועמיתיו הערבים לקיצוניות. כנראה, מבחינת יחסי ציבור, היתה לו הצלחה ניכרת בהופעותיו.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

קיבלנו משר החוץ סיכום לקראת ישיבת הממשלה

האומר:

א. "מועצת הבטחון כונסה בבהילות על ידי מצרים בהשראה סובייטית, במגמה לחבל במאמצי ארצות הברית להשיג תמיכת חוסיין בהצעתה. ההצעה נוסחה על ידי גולדברג במגמה לבלום את ההצעה ההודית, אך הוא הקפיד בניסוח כדי שאם ההצעה תתקבל (השר אבן מפרש את מר גולדברג) היא תשאר לדעתם (של האמריקאים) במסגרת נאום ג'ונסון מה-19 ביוני ותתנה כל פינוי בהשגת שלום קבע וכינון גבולות מוכנים ובטוחים". זאת אומרת, שר החוץ חוזר על הפירוש שקיבל גולדברג, שכל ההצעה תלויה בהשגת שלום קבע וכינון גבולות מוכנים ובטוחים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

המלה "במסגרת" משגעת אותי, אבל לא אומר שיש לי

הצעה אחרת.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

והנה, בתוספת למה שראש הממשלה מסר קודם: "חוסיין אמר לאמריקאים כי אין הצעתם מספקת את התביעות הערביות המרכזיות, אך הוא משוכנע כי ההצעה שישראל תחרים אותה ושארצות הברית לא תזדהה אתה תישאר על גבי הנייר בלבד". לכן חוסיין למעשה תומך בהצעה האמריקאית. "הוא משוכנע כי אין דרך אלא בהידברות עם ישראל ורוצה מהאו"מ "מטריה" שתאפשר זאת". הוא רוצה שהאו"מ יכנס אותנו עם נציגי ירדן. "נציגיו של חוסיין באו"מ אינם נאמנים לו ושיתפו פעולה עם מצרים לחבל בסיכויי התפשרותו עם ארצות הברית ועלייתו על דרך של הידברות עם ישראל. ריפאעי (יועצו הראשי) אף השתתף ביוזמת כינוס מועצת הבטחון בשעה הפחות נוחה ביותר לחוסיין בשיחות בוואשינגטון.

ב. היום (זאת אומרת, אתמול, לפני שעזב לפריז) הופיע חוסיין בפני הגוש הערבי וטען שגם אם יש תשעה קולות להצעה ההודית, אין שום ערך להחלטת מועצת הבטחון שישראל תוכל להחרים אותה בתמיכת ארצות הברית. נציגי ארצות הברית הפיצו לעתונות שארצות הברית לא תשתף פעולה עם ההצעה ההודית אם תתקבל. ריארד ביקש שיחה עם גולדברג למחר ונאצר ביקש פגישה דחופה עם אנדרסון בדרכו חזרה. בביקור הראשון של אנדרסון נתגלה פער רחב מאוד בין ארצות הברית ומצרים ובצאת אנדרסון ממצרים, נמצא כי יחסי מצרים - ארצות הברית יותר מתוחים מאשר קודם לכן". הוא יחזור.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כצאת ישראל ממצרים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אסור לחזור למצרים, אבל לשם כיבוש מותר. יש פסק

של הרמב"ם על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עברנו אצלם ארבע מאות שנה חנם, צריך לקבל

פיצויים על כך.

הסמנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

ג. בינתיים עשו קע"מ, הודו וברית המועצות מאמץ נמרץ להבטיח קבלת ההצעה היהודית הדורשת פינוי בלי שלום וכלי תנאי של קביעת גבולות חדשים, מאחר שהתחכמו ההודים להשתמש בביטויים רבים מהצעת אמריקה הלטיני בעצרת יוני היה סיכוי גדול מאוד שההצעה תתקבל. גם עכשיו אין ודאות שלא תתקבל. אולם הגורמים המחלישים סיכויי קבלת ההצעה הם:

1. הודעת ישראל הברורה שהיא לא תקיים מגע עם נציג או"מ שיהיו לו הנחיות שליליות בנקודה המרכזית שהיא הנקודה הטריטוריאלית; 2. הודעת ארצות הברית שהיא לא תעודד ישראל לשחף פעולה עם הצעה כזו; 3. הופעת טיוטה אמריקאית על השולחן ואי רצונם של כמה גורמים מערביים סתם להתעלם ממנה. 4. עבודה נמרצת של ארצות הברית וישראל בכירות אמריקה הלטינית. בפעם השניה בעשור הזה שלח נשיא ארצות הברית איגרות אישיות לבירות לאטוניות. הפעם הראשונה היתה בזמן משבר קובה. כל הצעדים הנ"ל בלמו את ההצעה היהודית אך לא סילקו אותה. העמדה האמריקאית באוונטי הכלתי קומוניסטים היא, שאם מועצת הבטחון חושבת שאפשר לפתור את בעיות המזרח התיכון בלי ישראל וכלי ארצות הברית, היא רשאית לנסות כך, אך אין להניח כי מאמץ זה יועיל כאשר ישראל יושבת בשטח וארצות הברית לבדה מסוגלת לבלום התערבות סובייטית.

ד. החלטתי לסרב להופיע בישיבת יום ה' עוררה לכתחילה דאגה של ארצות הברית, אך בדיעבד היא סבורה שההחלטה היתה נכונה כאשר הפגינה את האופי החד-צדדי של המוסד, ועוררה דאגה בין חברי מועצת הבטחון פן לא אבוא בכלל ואז דיוניה על המזרח התיכון יראו קלושים ובלתי מחייבים, בהיעדר הצד הנוגע בדבר.

ה. גולדברג טוען שאחד הגורמים המגבירים את סכנת ההחלטה היהודית הוא, שהצעה זו זכתה בעדיפות פרלמנטרית עקב דיחוי בהגשת ההצעה האמריקאית. לפחות שתיים - שלוש משלחות מוסמכות להצביע בעד ההצעה היהודית אם תוגש ראשונה ובעד ההצעה האמריקאית אם תיפול היהודית. בראזיל וארגנטינה וגם יפאן מנסות להיחלץ מלהצביע על ההצעה היהודית על ידי הגשת הצעות נפרדות שלהן. בצעד תכסיסי זה יש כמובן סכנות.

ו. האמריקאים אומרים שבמגיעיהם בלונדון מתרשמים שהבריטים אמנם התקרבו לעמדה האמריקאית בשבוע האחרון, אך קארדון (פוט מס' 3) ..

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

א לינקע פוס.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

קיבל סמכות להציע הצעה שלו אם יתברר כי אין סיכוי להצעת ארצות הברית. יש סכנה שהבריטים יציעו הצעת פשרה. "האמריקאים בולמים את יוזמתו בטענה שהיא תפריע למאמציהם. קארדון ביקר אצל גולדברג ואצלי היום והציע כמה שינויים להצעה האמריקאית. גולדברג ואני דחינו את כולם. גולדברג סבור שלא ינקוט יוזמה אם ארצות הברית וישראל יתנגדו. סיכמתי עם גולדברג שאני אפרט ביקורתי על נוסח הצעתו של קארדון אם יגיש אותה רשמית לעיוני. וארצות הברית תאמר שהסכמתה מותנית בהסכמת ישראל. הבריטים פועלים בצורה של פעילות. לארצות הברית וישראל מעניקים דברים מרגיעים, אך מטפחים חלום שארצות הברית תיכשל ובריטניה תהיה הגורם שיציע בסיס לפעולת נציג או"מ. הבעתי לארצות הברית דעתי שרק פנית ג'ונסון לוילסון תבטיח שבריטניה לא תסטה לכיוונים מסוכנים. קארדון טוען שמה שיציע יהיה קרוב לחמשת העקרונות של ג'ונסון שראש הממשלה תיאר אותם בפני יהודים בריטיים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם במלים "ראש הממשלה", הכוונה אלי?

הסמנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

בפגישה עם יהודים בריטיים. הוא אמר שחמש הנקודות של ג'ונסון יכולות כאילו לשמש יסוד להסדר, אלא שהן צריכות תיקונים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עד כמה שאני זוכר, לא אמרתי כך. אלא שאבדוק.

הסמנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

על כוונת קאדדון לפעול או לא לפעול - אדע במדויק מחר.

ז. בנאומים במועצת הבטחון כמעט כל המשתתפים הדגישו כי המועצה צריכה לחתור לקונסנזוס ולא להחלטת רוב. גורם זה מסייע לבלימת ההצעה ההודית, אך עלי לחזור ולהדגיש שסכנת קבלת ההצעה ההודית טרם חוסלה.

ח. בישיבת יום ב' אשמיע את נאומי. עקב התקרית הנוהלית וההדים ביום ה', גבר המתח לקראתו. האמריקאים מתנבאים שתבוא הצעה לדחות את הישיבה ולחדש מאחורי הקלעים את המאמץ להגיע לנוסח מוסכם. ארצות הברית טוענת שקונסנזוס פירושו גם הסכמת המעצמות וגם לפחות השלמת ישראל, מצרים וירדן, עד כדי כך שלא יסרבו לבוא במגע עם נציג או"מ. הדוקטרינה שבלי הסכמתנו אין ערך בפעולת נציג או"מ מעניק לנו כוח פרלמנטי מעבר למשקלנו.

ט. שוב מתברר כי ארצות הברית וישראל בודדות במערכה, שרק קנדה תומכת ברורות והמערכיים האחרים וכן חמש מצפים לראות כיצד יפול דבר.

י. גולדברג פירש את ההצעה האמריקאית כנאום כאישור דברי ג'ונסון שרק הצדדים יכולים לקבוע תנאי ההסדר. אנו פועלים להשגת עוד פירושים לפי חוזם 432 סעיף 3 (זה מברק של הממשלה מיום רביעי). מסרתי איגרת לממשלת ארצות הברית לפי חוזם 432 סעיף 2 (סיכום החלטת יום רביעי).

יא. צרפת פועלת כגרורה של ברית המועצות אפילו בענינים נוהליים. שיגרתי מחאה לקוב על שצרפת לא אזהרה עוז אפילו להבטחת נוהל תקין של שמיעת הצדדים בסדר הרגיל. קוב ענה שהנציג פעל שלא כהלכה. אינני בטוח שזה נכון, אך הוא אפשרי הואיל ולא היה זמן להתקשר עם הבירות.

יב. אין לי אלא לסכם שהמערכה היא כבדה ואין לנו אפשרות, בשלב זה, להתנבא לתוצאותיה. אחרי חמשת חודשי כישלון הגיעו הערבים ותומכיהם לידי מסקנה שהמערכה תהיה ממושכת ואין סיכוי לשינויים בשטח בזמן הקרוב, ועל כן, עליהם לחזק את מעמדם לקראת המערכה על ידי קבלת ניסוחים במועצת הבטחון, שיאפשרו להם להטיל על ישראל היעדר התקדמות לשלום. אנו מוסיפים לדרוש וטו במקרה הצורך וחבל ש"מעריב" פירסם את דיוני הממשלה בענין זה.

יג. רצוי שהממשלה בהודעתה (הוא מניח שתהיה איזו הודעה של הממשלה) תתרכז בהתנגדות נמרצת מאוד להצעה ההודית ובהזדהות עם הודעתה שלא נשתף פעולה עם נציג או"מ, שיוטלו עליו הנחיות בכל צורה שהיא הפוגעת בעקרונותינו ובמרחב פעולתנו בכל משא ומתן שיתקיים. יש להוסיף, שבממשלה היה דיווח על הביקורת RESERVATION, שהבענו לגבי ההחלטה האמריקאית וסוכם להמשיך בהבהרת עמדתנו לטובת משא ומתן ישיר וגבולות מוסכמים במסגרת חוזי שלום.

יד. יש להיזהר מדליפה כלשהי על המהלכים הטקטיים ועל פעולת ארצות הברית בבירות."

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אבל אפשר לפרסם את ההודעה שהוא מציע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

או בכנסת.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

כשראש הממשלה נואם מחר בכנסת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

חשוב שזה יהיה שם מחר בבוקר לפני התחלת הדיונים במועצת הבטחון.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

שזה יהיה בשמך מן הישיבה הזאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמרתי זאת, אבל מישו ערער אם אני נואם מחר בשעה

ארבע בכנסת.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

שעון ניו-יורק יהיה אז 09:00 - 10:00 בבוקר. הנאום יוכל להיות שם תוך חמש דקות. אפשר גם לתת את הנאום שעה לפני זה לעיתונאי חוץ. עד מחר יכולות להיות התפתחויות נוספות. תהיה אז הודעה שלמה.

השר י. גלילי:

אפשר למסור מן הישיבה הזאת, שראש הממשלה הודיע לממשלה שהוא חיוק את ידיו של שר החוץ, שהוא דיווח לממשלה על הודעת שר החוץ, כי ישראל לא תשתף פעולה בביצוע ההחלטה ההודית וכן יתן הנחיות לשר החוץ להקפיד על כך שאלמנטים של משא ומתן ישיר וחוזי שלום יכללו בהחלטות המדיניות של מועצת הבטחון.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בזמן האחרון פרסמנו לא מעט החלטות של הממשלה, ואני חושב שבבחינת המשקל יהיה לדבר משקל גדול יותר (זה לפי טעמי, זה עניין של טעם), אם הדברים האלה יהיו בדברי ראש הממשלה בכנסת, מה גם שהדברים האלה יתפרסמו והם כבר התפרסמו. שר החוץ אמר זאת, הדובר אמר זאת, עכשיו יאמר ראש הממשלה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

נדמה לי, שמה ששר החוץ רוצה ורומז הוא כי יפורסם שעמדתה של הממשלה היא קיצונית יותר מאשר עמדתו הוא. הוא רוצה להופיע בעיני האמריקאים קצת כמפשר. יש לו צורך בכך. אני מבין את זאת. הוא עשה שם צעד לא כל כך מקובל. הוא הודיע שאם ההצעה ההודית תתקבל, לא נשתף פעולה. בעצם צריכה היתה להודיע זאת הממשלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא דיבר בשם הממשלה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הוא רוצה שידעו כי הרוגז פה גדול יותר מאשר שם. חשוב שזה יבוא כבר היום לאמריקה, כדי שיפורסם הדבר בכל העתונות לפני ישיבת מועצת הבטחון.

המנכ"ל ד"ר י. הרצוג:

יש שם ה"טיקס".

שר הדתות ז. ורהפטיג:

היום יפרסמו את תמצית תוכן הנאום שראש הממשלה ינאם מחר. זה מקובל. יפרסמו שראש הממשלה יאמר מחר בכנסת זה וזה, ואפשר יהיה לשלוח את הדברים היום לאמריקה. אבל צריכה ללכת מיד לשם ביקורת חריפה על ההצעה ההודית, שלא נשתף פעולה אתה, וגם בקורת על ההצעה האמריקאית. מחר יחזור על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ישנן בעצם רק שתי דרכים: או שמחר אגיד זאת בדברי בכנסת, או שאנחנו מחפשים דרך, בצורה זו או אחרת, למסור הודעה ישירה יותר משולחן הממשלה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

נשאיר זאת לראש הממשלה.

שר המשטרה א. ששון:

אין זה מונע שראש הממשלה יגיד זאת גם בכנסת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

יש להשאיר את העניין הזה לראש הממשלה.

השר י. גלילי:

להשאיר את העניין לראש הממשלה על יסוד ההמלצות

שהושמעו פה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מציע לא ליצור מצב שיכביד על שר החוץ, שהוא כאילו פשרן יותר והממשלה קיצונית יותר. אנחנו צריכים ללכת באותו הקו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר ורהפטיג חושב ששר החוץ מעוניין בזה.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה להעיר לא לגופו של ענין. אני חושב שאנחנו משחקים בעתידנו, מה שעושים משיבות הממשלה. אני מתכוון למה שאבא אבן כותב במברק על ההדלפות. לא יתכן שנהיה תלויים בידי "חריפים" למיניהם. למה הדבר דומה? כאילו אלך ואפרסם ברבים שאנחנו הולכים לתקוף מחר פה ושם. אין הבדל בין זה לזה. ויש לי יסוד לחשוב שדברו עם חריף - איני יודע מי. אני מבין שרוצים להיות פופולאריים. אבל אם עושים זאת בענייני רכילות או מי בעד מסים ומי נגד - זה לא איכפת לי. אבל היתכן להדליף בעניינים כאלה? האם אנחנו צריכים לשמוע פעם נזיפות מגולדברג או מג'ונסון?

שר המשטרה א. ששון:

חריף איננו אשם בכך, אשם מי שמסר לו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אף אחד לא חשב שהוא אשם. חריף הוא חריף, וחריף הוא חרוף.

שר האוצר פ. ספיר:

חבריו של חריף בזים לנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

במקרה זה לא עכברא גנב אלא חורא גנב. אם זה יקרה עוד הפעם, אחדל מלהביא הנה עניינים מדיניים. נחזור חזרה לועדת שרים מצומצמת יותר, לענייני בטחון. אבל אז אני יודע שחברי הממשלה יתהלכו במצב רוח לא טוב, חברי הממשלה רוצים לדעת על עניינים מדיניים משיבות הממשלה ולא מקריאה בעתונים.

אני באמצע כתיבת הנאום. הדברים ביחס להצעה ההודית ישנם שם. האם אפשר לומר כבר היום את הדברים לעתונאים? בין כך ובין כך לא יתנו לנו מנוחה.

שר האוצר פ. ספיר:

ואז הכנסת תגיד: מה מחדשים לנו אחרי זה?

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

היו כבר טענות כאלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש אם כן להגיד לעתונאים: בבקשה לשמוע מחר,

הנאום אינו מוכן עדיין.

השר י. גלילי:

אני מבקש סליחה שאני מטריד אתכם. אבל אני רוצה להזכיר שהיו שתי ישיבות של הממשלה, שמהן לא נתפרסם דבר פרט לכתבה של חריף. עכשיו ישנה הישיבה השלישית. אני חושב, שיכולה להתפרסם הודעה מן הישיבה. לדוגמא - אין אני מנסח אותה סופית: הממשלה סמכה את ידיה על הודעת ראש הממשלה בענין אי שיתוף פעולה עם ההצעה ההודית. יש לנו הזדמנות להענות לבקשתו של שר החוץ מבלי להחמיר את מצבו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם הודעת שר החוץ לא היתה בשמה של הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לולא עמדתי לנאום מחר בכנסת, צריך היה לפרסם הודעה מכאן. אבל אם אני עומד מחר לנאום בכנסת, אני צריך שם לחזור על אותם הדברים.

שר הבריאות י. ברזילי:

הכנסת לא תפגע אם היום בכלל יודלף שאתה עומד לומר שם שני פסוקים אלה ואלה. מה הרע בזה? הרי אתה תנאם נאום שלם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מה שדיברת על הסודיות ואם השרים יפרסמו, יש לי הצעה מעשית. אני מציע שנבקש מאת השר גלילי לעשות שני דברים: (א) לקחת דברים רציניים מאוד עם עתון "מעריב" על הפירסום. אין זה צריך לעבור ככה. (ב) צריך לקרוא לעורכי העיתונים ולהסביר להם שהסקירות הבטחוניות והמדיניות מתקיימות עכשיו בישיבות ועדת השרים לענייני הבטחון ויש להעמיד אותם על חומרת העניין, ואם העתונים יפרסמו, ננקוט באמצעים משפטיים נגדם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יאמרו - תנקוט באמצעים נגד חברי הממשלה המוסרים

ידיעות מישיבות אלה.

שר האוצר פ. ספיר:

איני מתנגד לכך שהשר גלילי יקח דברים עם עורכי העיתונים. לו הייתי עורך עתון, הייתי אומר: אם יש לכם בממשלה 21 איש שאינם מסוגלים להחזיק בסוד סוד בטחוני ממדרגה ראשונה, שהוא בחיי המדינה, מה אתה רוצה מאתנו?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

העורכים כבר ענו לנו פעם דבר כזה: תדאגו שלא

ידליפו, לא יהיה מי שידפיס.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אם אתם נוקטים עמדה דפיטיסטית, קשה לעשות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לדעתי, צודק שר המשפטים. אבל נניח שהוא לא ידע שזה שייך לוועדת השרים לענייני בטחון. יגיד: לא אמרו לי, לא ידעתי וספרו לי את העניין. זה אולי נובע מכך שאנחנו עושים אותה ישיבה ובה מוסרים גם על העניינים הבטחוניים והמדיניים. אולי נצטרך לחזור לשתי ישיבות. ידעו העתונאים שבבוקר ישנה ישיבה רגילה לדיון בעניינים שונים מחוץ לבטחון ומדיניות, ואחר הצהריים ישנה ועדת השרים לענייני בטחון.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ידידי דיסנצ'יק צריך היה לדעת יותר, שדברים על יחסים עם אמריקה אין מפרסמים אם מזכירת הממשלה לא מסרה אותם לעתונות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ידבר איתם השר גלילי.

השר י. גלילי:

איני מקבל זאת עלי. כבר עשיתי זאת פעמיים. למחרת העשיה אני נכלמתי על ידי הדלפות של שרים, כך שהעתונאים עשו את ההודעה שלנו לצחוק. אני מוכן לטפל בדבר עם שר המשפטים, אם יוכיח שיש אפשרות לנקוט באמצעים, ואולי גם באמצעי שיעזור לנו לגלות מי מדליף את זה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לזה אין לי עצה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

למה נבזבז עכשיו זמן על זה? אני מציע שישראל גלילי ושר המשפטים ידברו ביניהם או ששניהם יעשו זאת או אחד משניהם. ישוחחו עם דיסנצ'יק ועם יתר עורכי העתונים.

שר השיכון מ. בנטוב:

צריך לעשות שני פרוטוקולים. לרכז את כל החומר בענייני בטחון ומדיניות, וזאת תהיה ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון, וביתר העניינים ידברו בישיבה רגילה של הממשלה, ושם אין מדברים על ענייני בטחון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין היא מביאה בפניהם את מספר הפרוטוקולים.

שר השיכון מ. בנטוב:

היא יכולה להודיע שהיו שתי ישיבות.

מ ת ל י ט י ס :

(א) להורות לשר החוץ ולמשלחת ישראל באו"ם לערוך מסע הסברה נגד הופעותיו של המלך חוסיין, במגמה לגלות את דיוקנו המדיני האמיתי.

(ב) ליפות את כוחו של ראש הממשלה להחליט באיזו דרך תפורסם עמדת הממשלה לגבי הצעת ההחלטה ההודית אשר הוגשה למועצת הבטחון, והצעות עוינות אחרות - אם תוגשנה.

שר הבטחון מ. דיין:

קודם כל, על הפגישה עם בול בשבוע שעבר. הוא בא הנה מצוייד בשני דברים. קודם כל, בהצעת מועצת הבטחון על הליקופטרים וכו'. הודעה על כך מסר המזכיר הכללי של או"ם במועצת הבטחון. עכשיו, מציעה ברית המועצות דבר אחר. המזכיר הכללי העלה את העניין לפני שבועיים, ואז נאמר שזה מספיק אם המזכיר הכללי מודיע למועצת הבטחון שבכוונתו לעשות כך וכך.

בול בא הנה עם הנייר הזה על הרצון להגביר את משקיפי האו"מ. טוב שהוא בא הנה דרך קאהיר. קודם כל, נסע עם הנייר הזה לקאהיר. הוא חזר מקאהיר. ידענו שהוא היה בקאהיר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם לאחר זה התקרר קצת?

שר הבטחון מ. דיין:

הוא שוודי, אדם קר, קרא לפני לאט-לאט את הנייר. שאלתי: האם באת מקאהיר? מה אמרו לך שם? אמר: הם שמעו, אבל אין להם עדיין תשובה. הוא באמת איש הגון מאוד. מיד אמר: כמובן שכל ההצעות האלו, כולל תוספת תצפיות ומשקיפים, הן בתנאי ששני הצדדים יקבלו אותן. אין סידור הפונה רק לצד אחד. אמרנו: נענה לכשתהיה תשובה מקאהיר, פנית אליהם ראשונה, הם לא השיבו. ישיבו - נענה גם אנחנו. לגופם של הדברים בענין תוספת תצפיות ומשקיפים, היינו קודם בעד ואנחנו עכשיו בעד. אבל גם אתה אומר, שכל עוד המצרים לא מסכימים שתהיה תוספת אצלם, היא לא תהיה גם אצלנו.

אשר לשיפור אמצעי הקשר שלהם, רק המצרים התנגדו לכך. היינו בעד זה קודם, אנחנו בעד זה גם עכשיו, אבל המצרים מתנגדים, וזה אינו קיים.

ביחס לשימוש שלהם בסירות ובהליקופטרים, הרי זה מסובך, ענין הסירות - פחות, ענין ההליקופטרים יותר. אבל את התשובה ניתן לאחר שיתנו אותה המצרים. ביחס להליקופטרים אמרתי, שאינני מעלה על הדעת שאיזו מדינה תסכים כי בתקופת מלחמה יסתובבו הליקופטרים עם קצינים זרים ויראו את המערך הצבאי שלה. אבל אביא את זה לדיון ואתן לך תשובה לאחר שנדע את התשובה המצרית. ביחס לסירות אמרתו לו: אתה מציע נוהג חדש. שאלתי: האם בסירות יסע קצין קשר שלנו? אם לא, הרי אתה מציע לא רק להוסיף אמצעים נוספים, אלא גם נוהל חדש. עד עכשיו, בכל מקום שהולך קצין שלהם, הולך גם קצין קישור של הצד. בזה יהיה גם שינוי בנוהל. אמרתי לו: לפי מיטב הכרתי אין אתם צד שלישי, אלא משקיפים הנמצאים בשני הצדדים, אבל לא גוף בפני עצמו. גם בענין זה, אם תבוא הצעה המקובלת על המצרים, נגיד את תשובתנו. אבל אני מפנה את תשומת לבך לכך, שיש שינוי בנוהל. הם יצטרכו לנסוע, במקרה של אישור, גם בים וגם בתעלה. ישנה יציאה דרומה וישנה יציאה צפונית.

בקשה נוספת שלו היתה, והיא החשובה מכולן, שבשעה שהצד השני מפר את הפסקת האש, לא יקח הצד הראשון בידיו את אמצעי התגובה, אלא יפנה למשקיפי או"מ. בהקשר זה אמרתי לו, באופן חריף, אולי באופן חריף מאוד, על אודות ההתנהגות שלהם ביחס להטבעת המשחתת "אילת". אתם נמצאים שם, קרתה התקרית החמורה ביותר. באנו אליכם ואמרנו לכם: בואו ותראו שהיא היתה מחוץ לשטח המים הטריטוריאליים בשעה שטובעה. סרבתם לצאת לשם. עכשיו אתם אומרים, אם צד אחד יפר את הפסקת האש, לא יגיב אלא יפנה אליכם. פנינו אליכם וסרבתם לטפל בדבר ולבוא. אתם עושים פיקוח סלקטיבי, בזה אתה רוצה לעסוק, בזה אינך רוצה לעסוק. היתה כאן פעולת מלחמה. אנחנו הזמנו אתכם לבוא. אתם אמרתם שלא תבואו, סרבתם.

הוא שוודי, הוא אמר: זה לא אני, פניתי לניו-יורק, ניו-יורק הודיעה שלא. אמנם, הוא אמר: אני הייתי מוכן לצאת למקום, פנינו לניו-יורק, וניו-יורק אמרה לנו: אל תצאו למקום. הוא הרגיש את עצמו לא נוח. אמרתי: היתה פעולת מלחמה, אנחנו פונים אליכם לבוא ואינכם יוצאים למקום. אתה אומר: את תסדרו את הענינים בעצמכם, תתלוננו בפנינו. באנו והתלוננו ואתם לא באתם. הוא יסע לקאהיר אולי עוד הפעם.

הבוקר היו איזה חילופי יריות ליד גשר דמיה. פתחו באש מהמוצב הירדני מהצד השני של ירדן על מוצב שלנו. איני יודע למה. פתחו באש, ענינו באש. בשטח ההוא אין תושבים מהצד שלנו. זהו 15 קילומטר צפונית מדמיה, שם יש אולי איזה תושבים. איני יודע יותר פרטים על התקרית הזאת.

ביחס לפתיחת בתי הספר בגדה, למרות שמועד הפתיחה נקבע לשבת שעברה, נראה שמועד הפתיחה ייקבע לשבת זו. עכשיו בקשו לקבוע את מועד הפתיחה להיום, כי בשבת היה חג. אני חושב שמבחינה עקרונית יתחילו לפתוח את בתי הספר ומי שיבוא, יבוא. כרגע לא נפתחו עוד כולם בפועל, אבל נדמה לי שהנטיה העקרונית היא לפתוח את בתי הספר.

ביחס ל"אל-פתח", הרי פרט למה שהיה ביום ראשון שעבר, ה-5 בנובמבר, התקריט במעוז חיים, שעל אודותיה דברתי בממשלה, מאז לא היו בעמק בית שאן תקריות. אבל הפעולה של מעבר אנשי "אל-פתח" מהגדה המזרחית אל הגדה המערבית והסתובבותם בשטח היתה מאוד אינטנסיבית בשבוע הזה. גם נהרגו מהם 7 ונאסרו 3. היתה להם פעילות רבה. היה גם סימן לשימוש בשטח במרגמה של 60 מ"מ. היתה ידיעה של ערבי שראה יחידת "אל-פתח" הולכת עם מרגמה בינונית של 60 מ"מ, אחרי כן על יד צופית נשמעו התפוצצויות ונמצאו רסיסי פגזים כאלה. אני מניח שזה נכון. יש להם גם נשק כאן, והם יכולים להביא אתם משם כל נשק שהם יכולים לשאת בידים. זה מכל מקום חידוש, המרגמה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כבר היה פעם דבר כזה בגליל העליון.

שר הבטחון מ. דיין:

זה היה בגבול הסורי מלבנון, שבאו, ירו וחזרו. אבל זה היה בתקופה הפריהיסטורית. אני מניח שהם "התכוונו" לבית ברל. יש להם כנראה "כוונות" אידיאולוגיות, להתחיל מן היסוד.

ביחס למעבר מהגדה המערבית לירדן, נמשך הדבר בקצב של 1500 - 2000 לחודש. מחצית העוברים הם תושבי עזה העוברים לירדן. אני חושב, שברובן אין אלה משפחות העוברות, אלא בחור צעיר עובר. יכול להיות שמשפחתו רשומה שם כפליטים ומקבלת את כל מנת המזון מאונר"א בעזה, הוא מחפש עבודה ומוצא אותה באיזה מקום, אבל איננו מפסיד את כרטיס המזון שלו. אני חושב שזה סוכם שרוב העוזבים הם מעזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה חושב שתהיה להם אפשרות לחזור מתי שירצו?

שר הבטחון מ. דיין:

אלה מעזה? הם יכולים "להתגנב". וודאי כל הניירות העזתיים נשארים באיזה מקום. הוא נרשם אצלנו כשהוא עוזב. נאמר שאנחנו יודעים שיוסף אל מחמוד עזב. אם נתקל בו פעם בעזה, הרי נוכל לומר שעבר על החוק. אבל אם לא ניתקל, יוכל כעבור עשרים שנה לחזור. אני בטוח שאין הוא מודיע לאונר"א שהוא עוזב.

שר השיכון מ. בנטוב:

ואנחנו איננו מודיעים?

שר הבטחון מ. דיין:

אינני יודע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני חושב שתפקידנו הוא להודיע, כי זה יוכל לעכב

את היציאה.

שר הבטחון מ. דיין:

עכשיו היציאה אינה באה כתוצאה מלחץ. עוזב - מי שכדאי לו לעזוב. אם כדאי לו, יקח את המשפחה לשם. אלה שיש להם חשבונות מסובכים שונים מדוע כדאי להם לעזוב - הם העוזבים.

ב/20. ש א ל ו ת

שר המשטרה א. ששון:

ב"קול ישראל" מסרו אתמול את דברי שר החוץ שלנו. בין היתר אמר שהדרישה של המצרים לכנס את מועצת הבטחון באה כדי להכביר על חוסיין. האם יש לנו חומר מאיזה מקור הבא לאשר זאת, כאילו יש חילוקי דעות בין חוסיין לנאצר?

שר השיכון מ. בנטוב:

היו בעתונות ידיעות כאלה גם בשם סוכנויות שונות.

[REDACTED]

[REDACTED]

שר הבטחון מ. דיין:

חלוקת עבודה!

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

יש לי שאילתה לראש הממשלה כממלא מקומו של שר החוץ: בועדה המדינית המיוחדת של או"מ, תקף לפני איזה זמן נציג ישראל קשות מחדש את דרום אפריקה בעניין ה"אפרטהייד", והעניין הזה עורר זעם גדול בדרום אפריקה. הם אמרו: התנהגנו כלפיכם בצורה מיוחדת, לא עשינו שום חשבונות, נתנו אפשרות להעביר כסף. בכלל, ראינו שישראל היא בצרה. מדוע ישראל מגלה עכשיו אקטיביות? לא מדובר על שינוי הקו שלנו בעניין זה. אבל מדוע ישראל מגלה אקטיביות גדולה כל כך בזמן שהיא יכולה קצת לשתוק? אפילו ההודים שותקים בעניין זה למרות שהם אסיאנים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כאשר יחזור הנה שר החוץ, נקיים שיחה. שוחחנו על דבר זה בכלל בקשר לכל יתר הדברים שדרום אפריקה רוצה מאוד שאנחנו נהדק יחסים. יש עוד איזה עניינים חשובים. גם הוא חושב כך. אבל צריך עכשיו לקחת בחשבון דווקא בעצרת אנחנו יכולים להפסיד בין עמים אפריקנים בעלי צבע מסויים, ויכולים להפסיד אולי יותר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

לא הצעתי שינוי עמדה שלנו בעניין זה, אבל שלא נהיה יותר מדי אקטיביים.
ראש הממשלה ל. אשכול:

אם צריכים להצביע ואין מצביעים, מישוהו רואה את זאת. או אם מצביעים לטובת דרום אפריקה, מישוהו רואה את זאת. לעצם העניין, גם אבא אבן חושב שצריך לעשות שם משהו. יש לו איזו מחשבה שיהיה שם מתי שהוא ציר. אבל אין אני חותם על כל מה שנעשה באו"מ. אני טענתי שמוטב היה לא להכנס לשיבה ולא לצאת. מישוהו כבר אמר לי, שהוא בכלל לא היה.
שר הבריאות י. ברזילי:

אבל מנו אותו בין היוצאים.

השר י. גלילי:

מהסקירה הקצרה של ראש הממשלה ניתן ללמוד, שהחששות שהיו בשתי הישיבות הקודמות, שלא מן המניין, של הממשלה, בקשר להצעה האמריקאית היו מבוססים, כי אם אנחנו שומעים שהאמריקאים בשיחם ושיגם עם חוסיין לא דברו על משא ומתן ישיר וגם לא על חוזה שלום, ונשמעו גם רמזים מעורפילים לגבי ירושלים, הרי שזה מחייב שהערות שלנו לגבי הצד הזה של העניין לא תפחת.

אבל נטלתי את רשות הדיבור לא לשם כך, אלא כדי להגיד שאני ממליץ כי ראש הממשלה יורה לשר החוץ ולמשלחת שלנו בארצות הברית, לערוך מסע נגד המלך חוסיין.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מסע הסברתי כדי להסיר את המסווה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני תומך מאוד בהצעה הזאת.

השר י. גלילי:

לערוך מסע נגד המלך חוסיין, על מנת לגלות את דיוקנו המדיני כמות שהוא. איני רוצה לגזול את הזמן כדי לגזול מכם זמן בציון ראשי פרקים. במשרד החוץ רוכז בעניין זה חומר משכנע. ולפי ההדים המגיעים גם מארצות אחרות, הוא מצליח להעמיד פנים כאלוף המתינות ורודף שלום. אני משוכנע שמסר כזה, אם יעשה ברמה הדרושה, ללא השמצות אישיות המורידות את הרמה, לא יהיה בו כדי להסיח מכל האבקות חיובית אחרת, אם היא צפויה בינינו ובין ירדן. צריך שהינוקא הזה יידע שעל ידי אמרי שפר איננו מצליח להוליך אותנו שולל ושנאנחנו מנסים להעמיד את דעת הקהל העולמית על מגמותיו האמיתיות. נדמה לי, שאין להקל בעניין זה.

שר השיכון מ. בנטוב:

האם יש איזו ידיעות מה מקור הפעילות האנטי-ישראלית של ניגריה? אני מבין שאצל הודו ומאלי זהו דבר מסורתי. אבל עכשיו הצטרפה אליהן ניגריה. נדמה לי שבשיבה הקודמת אפילו החלטנו למכור לה נשק. מה מתרחש פה?

שר המשטרה א. ששון:

ניגריה עמדה תמיד לצד הערכים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נבדוק את הדברים מה שיש שם, ותשובה מדוייקת ומפורטת יותר ניתן אולי בישיבה הבאה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

היתה ידיעה שהמשלחת שלנו מחתה והכניסה איזה מסמך נגד מסע ההשמדה על ידי הערכים בסודאן. נדמה לי שהידיעה הזאת עברה ללא תשומת לב מספיקה. אני חושב שאם הידיעה הזאת היא נכונה, היא צריכה לשמש לנו כמנוף להסברה, לא בשמנו, בענין מדינות אפריקה והלחץ של מצרים וחברותיה עליהן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יבדק גם הדבר הזה.

השר י. גלילי:

האם אפשר לראות את ההצעה שלי, שנתמכה על ידי שר

התיירות, כמקובלת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

דומני שאין להתנגד להצעה לכתוב לשר החוץ שלנו על עריכת מסע הסברתי נגד המלך חוסיין. זה בהחלט אפשר לעשות, להסביר את דו-פרצופיותו של חוסיין. אני באמת חושד כי מאז ועידת חרטום התחיל הנסיון שלו של ההתידדות שלו עם נשים חסודות ופקידות פה ושם הנאחזות בזה וגם בראון. כבר אמרתי פעם שאני מודאג קצת מהשיחות שהיו לשר החוץ באנגליה גם עם בראון וגם עם וילסון, שלכאורה לא היו רעות, אבל אני מודאג קצת מ"המתיקות" שהיתה בהן. אבל אין לשנות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מ"הסכרין".

כ/21. סימון גבולות במפת המדינה

שר העבודה י. אלון:

ועדת השרים לענייני בטחון כבר החליטה בענין זה, אבל היא בקשה שנביא את ההחלטה לידיעת הממשלה. אמר שר הבריאות שיכול להיות שהוא גם יערער בפני הממשלה. אני מוכן להסביר במלים אחדות במה מדובר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מאיזו שהיא מדינה כבר התעורר משהו לטעון נגד זה, ואנחנו גם אז אמרנו, שאם הדבר ייעשה - ייעשה אחרי גמר דיוני העצרת. דבר זה קיים.

שר הבריאות י. ברזילי:

הצעתי בועדת השרים, שנעשה אחת מהשתיים: או שנוציא העתקים של מפות קודמות או שנוציא מפה, שבה יהיו שלשה אלמנטים: הגבולות הבינלאומיים, השטחים המוחזקים וקוי הפסקת האש, זאת אומרת, שיש בה קוי הפסקת האש וגם המצב שקדם להם היינו, קווי שביתת הנשק.

שר התחבורה מ. כרמל:

אתה מציע להוציא עכשיו מפה של קוי שביתת הנשק, בשעה שאנחנו אומרים שהסכמי שביתת הנשק מתו ועברו מן העולם?

שר הבריאות י. ברזילי:

צריך לסמן על כל פנים קוים של השטחים המוחזקים, שידעו כי אלה ואלה הם השטחים המוחזקים.

שר הסעד י. בורג:

הסוגיה הזאת ידועה לי מתוך שני מקורות. ראשית כל היה זה בסדר היום. מה שיש היום לפנינו זהו גלגול שני. יש ערעור של שר החוץ על הצעת שר העבודה.

שר העבודה י. אלון:

הצעתי מוסכמת עם שר החוץ.

שר הסעד י. בורג:

אני מדבר על הגלגול הראשון. עכשיו זה נתגלגל לעתונות בפירסום רב ובפירוט רב.

אני נוטה לעצם ההצעה הזאת, אבל הייתי אולי מסתייג מהסעיף האחרון שבו נאמר, כי "כל המפות שהודפסו קודם לכן בהן מסומנים קווי שביתת הנשק או גבולות המנדט יסומנו כמפות היסטוריות". אין צורך לכתוב על מפה כזו "מפה היסטורית". אם מישאו מדפיס אותן, ידפיס אותן. למה תכתוב "מפה היסטורית"? הקטע האחרון אינו אומר ולא כלום. ידפיסו גם מפות כאלה. אין שום איסור להדפיס מפה עם קווי שביתת הנשק. על זה לא נאמר ולא כלום. אם אין יסוד למה שאמר ראש הממשלה, יכולים לעשות זאת. אם יש איזה חשש, יכולים לחכות. אם יש באיזו פינת חשש, כי יכול להיות שזה יוכל להזיק כרגע במועצת הבטחון, יחליט על כך ראש הממשלה אם צריך לעשות זאת. אם אין חשש כזה, אני בעד ההצעה הזאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני רוצה לגבש את הצעתי: יהיה הגבול הבינלאומי, יהיו הקוים של הפסקת האש, אבל השטחים המוחזקים יקבלו סימון פנימי מיוחד, צבע מיוחד.

שר המשטרה א. ששון:

כולל ירושלים?

שר הבריאות י. ברזילי:

לא ירושלים.

שר הסעד י. בורג:

איפה נפסקת ירושלים?

שר הבריאות י. ברזילי:

ירושלים היא ירושלים. על ירושלים החלטנו.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

הואיל והחלטנו שעד גמר דיוני העצרת לא יעשה ולא כלום בענין המפות, אני מציע שנחליט אחר גמר דיוני העצרת מה לעשות, לפי מה שנראה איך תצא העצרת.

שר העבודה י. אלון:

מאז שהנחתי לראשונה את ההצעה על שולחן הממשלה בצירוף מכתב הערעור של שר החוץ, נערך אמנם דיון בועדת השרים לעניני בטחון. הצטערת מאוד על שבשני עתונים מצאתי פירסום על המחלוקת. אבל אין זה הפעם הראשונה שאני קורא בעתונים על הצעות שעלו על שולחן הממשלה לפני שדנו בהן.

מאז חל שינוי גדול. שר החוץ, שהשתתף בישיבת ועדת השרים לעניני בטחון ושמע את פרטי ההצעה, הסכים לה. פרט לערעורו של שר הבריאות, נתקבלה ההצעה פה אחד.

שנית, בלאו הכי לא תוכל המפה לצאת לאור לפני גמר דיוני העצרת. כדי שתצא לאור עם גמר דיוני העצרת, יש צורך להזדרז.

אני מציע שעל ההחלטה הזאת יחול הכלל של ועדת השרים לעניני בטחון. תהיה זאת החלטה פנימית, ואפשר להודיע לצנזורה שאין נותנים שום פרסום לענין.

ההגיון הוא כזה: הממשלה החליטה שעם הכרזת מלחמה שעת הימים חדלו הסכמי שביתת הנשק להתקיים וקיים כל מה שמשתמע מזה. אם אין הסכמי שביתת הנשק, אין גבולות או אין קוים של הסכמי שביתת הנשק. אנחנו יושבים בקווים חדשים, שיש להם סטאטוס של קווי הפסקת האש. בשבוע שעבר שמענו גם מפי שר המשפטים על איזו אסמכתא מפי משפטן בינלאומי על מעמד של קוי הפסקת האש. אני מציע להתייחס לזה באותה הרצינות שמשפטנים מתייחסים. ואז סיכמנו בועדת השרים לעניני בטחון, שכדי למנוע טענות על סיפוחים וכיוצא באלה, הכותרת של המפה תהיה "ישראל" וכותרת המשנה "מפת קווי הפסקת האש".

כדי לא לרמוז על פתרונות כביכול, שעוד לא הסכימו עליהם בממשלה, אין אנחנו מסמנים שום דבר פרט לקווי הפסקת האש. מתירים למחלקת המדידות הממשלתית להוציא גם מפות אחרות לפי הזמנה של מוסמכים לדבר. למשל, הצבא יבקש מפה של גבולות המימשל הצבאי, יעשו לו מפה עם גבולות המימשל הצבאי. או משרד הפנים יבקש מפות עם חלוקה אדמיניסטרטיבית, יעשו לו מפה עם חלוקה אדמיניסטרטיבית. אבל זה לא יהיה לפי גבולות מדיניים, או לפי קווי שביתת הנשק, מאחר שביתת הנשק אינה קיימת לפי שעה.

היתה איזו הצעה תכסיסית, שאנחנו נוציא מפות ישנות. אמנם נוציא מפות ישנות, אבל נכתוב את התאריך הישן. הסברתי שאי אפשר לעשות זאת. קודם כל, הממשלה אינה יכולה לרמות. מה יהיה אם אקבל שאילתה בכנסת? אחד השרטטים יגלה את אזנו של חבר כנסת על כך. האם אוכל לשקר לו? ואם להוציא היום מפות כאלה, יש לזה משמעות מדינית חמורה. אבל לפי ההצעה שלי אין למפות משמעות מדינית, אלא הן באות מתוך הסטאטוס הנוכחי שהוכר על ידי האו"ם, עד שיהיה סטאטוס אחר שיוכר על ידי או"ם. לא אמרתי לראות במפות הקודמות מפות היסטוריות של ימי השבטים או של ימי דויד המלך, אלא אותו המלאי הקיים עדיין של מפות, שבהן

מסומנת לא המציאות של היום, אל המציאות של העבר - איך לסמן אותן איני יודע. אני אעלה אותן על המוקד. לא נוציא מפה כזאת. נפסיד 10,000 ל"י. ואם האוניברסיטה תזמין אצלנו מפות כאלה כחלק מאטלס היסטורי, ניתן לה אותן כמפות היסטוריות, היסטוריה חדשה ולא עתיקה. איני יכול להוציא מפות כאלה כמו מפות של היום. עלי לסמן עליהן משהו, נאמר מפה לפי המצב, עד ה-4 ביוני.

השר י. ספיר:

מפה ללימודי היסטוריה.

שר העבודה י. אלון:

נטיל על ההחלטה הזאת איפול. ההדפסה תקח בלאו הכי חודש או חודשיים. היא לא תצא בלאו הכי לפני גמר דיוני העצרת. אם תצא קודם לכן, אעכב אותה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מקווה שהצעת רשומה להצבעה, היינו שלא יתחילו לעסוק בזה לפני גמר דיוני העצרת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בעקבות הצעתו של שר המסחר והתעשייה, אני רוצה להעיר, גם לידיעתו של שר העבודה, שנצטרך לקבל איזו החלטה. הסתכנו לגבי הדרך של לטרוץ. לא הטלנו עליה את המשפט הישראלי. מצד שני, המימשל הצבאי הוציא את השטח הזה מהמפות של המימשל הצבאי.

שר העבודה י. אלון:

זה NO MAN'S LAND כמו שהיה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כל מי שרוצה ליטול שם, יבוא ויטול. לא יכול להיות מצב כזה. ולא מפני שזהו חסרון אסתטי, אלא, למשל, אם נהג הורג שם את מישו, כמובן בשגיאה, הרי זה הפקר ואין מי שידון אותו.

יש לי הערב שאילתא מהאולפן של "קול ישראל" בעניין זה. מצאתי את העצה הטוב ביותר: לבקש את הגברת חנה זמר למחוק את השאילתה הזאת, מפני שאיני יודע מה להגיד. ואם תתקבל הצעתו של השר שרף, אנחנו צריכים קודם להחליט מה נעשה בעניין של לטרוץ: או שאנחנו נכריז את השטח כשטח של המימשל הצבאי או שנצרף אותו למדינת ישראל וגמרנו את העניין. אבל זה אינו יכול להיות עניין שאינו שייך לא לכאן ולא לכאן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איך הגעת לשאלה הזאת?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בקשר למפה? מה יהיה כתוב על המפה? השטח הזה אינו שייך לא לכאן ולא לכאן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מנין לך?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

המימשל הצבאי הוציא מפות של שטחים, שעליהם חל המימשל הצבאי. הוציא מזה את לטרון כמו שהוציא את מזרח ירושלים.

שר העבודה י. אלון:

את זה צריך לברר עם המימשל הצבאי, לא איתי. לא יהיה גבול לטרון במפה הזאת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מסכים. בכל אופן, נתתי התראה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בית המשפט המחוזי פסק שעזה שייכת למימשל הצבאי. אם העניין יגיע לבית המשפט, יפסוק שלטרון שייכת למימשל הצבאי.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יש הבדל יסודי בין עזה ובין לטרון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

די לצרה בזמנה. לא נפסוק פה בעניין זה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מבין שהבעיה היא למנוע פירושים שעל ידי הוצאת מפה אנחנו יוצרים עובדות של גבולות חדשים, עובדות של סיפוחים, בשעה שלא החלטנו עדיין על סיפוחים. אני מבין שאתה רוצה לפגוש את הנקודה הזאת בזה שתכתוב "הפסקת אש". זה בסדר. אבל אני אומר: מדוע לא יכולים להיות על זה מסומנים, ואם בקו מקוטע, הקוים שלפני ה-5 ביוני?

שר התחבורה מ. כרמל:

האם זה קובע?

שר השיכון מ. בנטוב:

אבל זוהי עובדה. כך היה לפני ה-5 ביוני.

שר הדואר י. ישעיהו:

אני תומך בהצעתו של השר שרף, שהחלטה בעניין זה נקבל בגמר הדיונים בעצרת. אבל אני רוצה להוסיף גם הערה וגם הצעה. לא יהיו נימוקים משכנעים שזה בוער לעשות עכשיו. אבל לכשנעשה זאת, ואני בעד הגשמת ההצעה בשעתה, אני מציע שלא יהיה כתוב על המפה "ישראל", אלא "ישראל", או "מדינת ישראל", כי "ישראל" זהו שם עם ושם אדם. השטח כולו נקרא "ארץ ישראל" מבחינה היסטורית, ומבחינת המדינה והכרזת המדינה יש שתי צורות: תיקרא "ישראל" ואחרי כן המדינה תיקרא "מדינת ישראל".

שר השיכון מ. בנטוב:

פה על המפה לפנינו כתוב "ישראל".

שר הדואר י. ישעיהו:

זה לא נכון. עכשיו כאשר מדברים על מפה כזאת בגבולות הפסקת האש, מוצדק ונכון יהיה לכתוב "ארץ ישראל".

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אין זה כל ארץ ישראל, גם עבר הירדן היא ארץ ישראל.

שר הדואר י. ישעיהו:

אבל מה שבמפה זוהי ארץ ישראל.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

חלק מארץ ישראל.

שר הדואר י. ישעיהו:

מותר לכתוב "מדינת ישראל".

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני בכל זאת רוצה לנמק את הצעתי. הוצאת מפה מטעם מחלקת המדידות הממשלתית זהו מעשה פוליטי, חשוב וחמור. אין זוהי חברת "כרטא" המוציאה מפה או שמישהו מדפיס אלבום עם מפות ותמונות. לא קבלנו שום החלטה פורמלית חוץ מאשר על איחודה של ירושלים, המשנה את המפה של ישראל. עובדה היא שמדפיסים את קווי הפסקת האש. בתוך קווי הפסקת האש כלולה מדינת ישראל שלפני ה-5 ביוני ובענין זה אין לשנות בלי החלטה שיש לשנות. ועם כל הכבוד לשר העבודה, אני חושב שגם שר העבודה איננו רשאי ואיננו מוסמך, עם כל הכבוד, להעלות על המוקד את המפות הקיימות. אם זוהי המפה הקיימת, רשאי כל אזרח לקבל אותה.

שר העבודה י. אלון:

זו שלפני ה-5 ביוני?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אינני יושב בועדת השרים לענייני בטחון ואיני חייב לקבל את ההחלטה שלה, אפילו אילו הייתי יושב בה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לוא ישבת שם, היית חייב לקבל את ההחלטות של ועדת השרים לענייני בטחון. וגם אם אינך יושב, אתה חייב לקבל את ההחלטותיה. אבל אין זה חשוב לגוף העניין.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

בסוף גמר עצרת זו נצטרך לשבת, לא על המפה, אלא על הקיום שלנו, על המשך הקיום שלנו. אני מציע שלא נקדים את ההכרעה הפוליטית בענין מפה לענין ההכרעה פוליטית בכלל.

שר התחבורה מ. כרמל:

על דעת הכל, אין מוציאים את המפה לפני גמר הדיונים בעצרת. אבל גם אילו היינו מוציאים אותה עכשיו, אין בזה משום קביעה פוליטית, אם אנחנו נותנים לצבור מפה של קווי הפסקת האש, שזהו צילום של המצב. אדם רוצה לדעת איפה אנחנו נמצאים. צילום המצב הקיים אין בזה משום קביעה פוליטית. לעומת זאת, ההצעה שמציעים ברזילי ובנטוב היא הצעה הקובעת משהו בתחום הפוליטי, מפני שהיא אינה מצלמת את המצב הקיים, כי היא אינה קיימת יותר.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

מי החליט?

שר התחבורה מ. כרמל:

אנחנו החלטנו.

שר השיכון מ. בנטוב:

האם מותר ללכת לסיני בלי רשיון? אני רוצה לדעת לאיזה מקום אני צריך לקבל רשיון ולאיזה מקום לא. יכול להיות שלא יתנו לי להכנס, אבל אני רוצה לדעת לאיזה מקום צריך רשיון.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני לא סיימתי עדיין את דברי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני יודע שלא סיימתי, אבל אני רוצה לראות איך ילכו העניינים אם אני לא אתערב, לאיזו "הפסקת אש" תגיעו.

שר התחבורה מ. כרמל:

לגבי המצב הקיים, אנחנו החלטנו. מה שהתהווה, זה בהחלטתנו. רשאי כל אדם לקבל מפה שיראה בה מה הם קווי הפסקת האש במדינת ישראל, כמו שרשאי אדם לדעת מה היו הגבולות הקודמים של מדינת ישראל שלפני ה-5 ביוני. במדה שיהיה מישור שיתעניין לדעת מה היה קודם, יוכל לקבל מפה כזאת. אבל צריך לתת תמונה של המצב הקיים.

שר העבודה י. אלון:

האמת היא, שכמעט ולא נשאר מלאי של מפות ויש צורך דחוף בהדפסת מפות. אנחנו מוכרחים לספק מפות לצרכנים, והם במספר גדול וחשוב. לכן אני חשבתי שבקביעת כותרת המשנה "מפת קווי הפסקת האש" אין אנחנו קובעים שום עובדה פוליטית יותר ממה שהוכר בארגון הבינלאומי.

שר הסעד י. בורג:

אתה מקבל את מחיקת פיסקה 4?

שר העבודה י. אלון:

אני מוכן לשנות אותה.

הממשלה לא החליטה איפה יהיו גבולות המדינה בעתיד. אבל דבר אחד החליטה, שהסכמי הפסקת האש הם עובדה והסכמי שביתת הנשק אינם קיימים. אם אין הסכמי שביתת הנשק, אין קווי שביתת הנשק. במפה העוסקת בתולדות ישראל, נסמן אותם. במפה העוסקת בישראל של היום, קווים אלה אינם קיימים. יהיו מפות למכירה, מה היו קווי שביתת הנשק בין שנה לשנה. יש לנו מפות מכל תקופה שתוצו. יש לנו אטלס שמן מימי מתושלח עד לתקופה זו.

אני מבין את הנימוק המדיני לא לפרסם מפה היום כל עוד נמשכים הדיונים באו"מ, כדי לא ליצור צרות מיותרות. אבל אי אפשר לדחות את הענין מבחינה טכנית. המפות דרושות. ואם נצטרך לחכות בהדפסת המפות עד לגמר הדיונים בעצרת בענין הגבולות, עלול הדבר להמשך שנתיים.

תהיינה גם מפות, שבהן יסומן קו שליטת הממשל הצבאי ואז נצטרך להתייעץ עם שר המשפטים ושר הבטחון מה לעשות עם מובלעת לטרון. יתכן שזה צריך לחזור לדיון בממשלה. כי שר המשפטים העלה בעיה שאין סטאטוס לשטח זה.

אני מבקש, איפוא, שתאפשרו לנו להוציא מפה. אם שר החוץ, המופקד על הזירה זאת, קיבל את ההצעה, אני רואה מדוע לדחות את הדפסת המפה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע שלפי מה שיוחלט כאן, גם ההדפסה תתחיל עם גמר דיוני העצרת. אם יתחילו בהדפסה, זה לא יהיה סוד.

שר העבודה י. אלון:

שם זאת לא הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש לי הרושם שזוהי הצעה של השר שרף.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

השר שרף הציע גם לדון ולהחליט רק עם גמר הדיונים בעצרת. אני מציע להחליט עכשיו, אבל לבצע את ההחלטה עם גמר הדיונים בעצרת.

שר העבודה י. אלון:

המחלקה מספקת מפות סודיות ביותר לצה"ל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שבעתם ויכוחים. יחד עם שר החוץ הוחלט שמוציאים מפה לפי קווי הפסקת האש. אנחנו רק רוצים שהמפה תופיע בעולם לאחר גמר דיוני העצרת.

הסעיף השני בדבר המפות שהודפסו קודם לכן, לא היה דיון עליו ולא דנו כיצד ומה יעשה במפות אלה, האם יכתב עליהן שהן היסטוריות או לא. אני מציע לעזוב עכשיו את הסעיף הזה.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מציע לקבל את הצעת השר שרף.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם המערער שר הבריאות מצטרף להצעת השר שרף, יש לפנינו איפוא שלוש הצעות אולי גם ישראל ישעיהו מצטרף להצעת השר שרף?

שר הדואר י. ישעיהו:

אני יכול להצטרף להצעת השר שרף, רק בתנאי של

שינוי השם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

על זה צריך לדון לחוד.

השר שרף אומר, לדחות את הענין לדיון נוסף עד אחרי גמר דיוני העצרת. וההצעה שהובאה הנה על דעת ועדת השרים לעניני בטחון, שמדפיסים את המפה, מפני שאין היא יותר מאשר צילום המציאות, צילום העובדות. מדוע אנחנו צריכים להתבייש בזה? ואם נניח חלילה שלא יהיה מה שאנחנו רוצים, מדוע לפחות לא תישאר מפה עם כל המקומות שהיינו שם?

שר הסעד י. בורג:

תהיה זו מפה היסטורית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

תהיה עוד פעם מלחמה ואנחנו נאמר, הכיטו נא מה אמרתם, יהיה איזה מתווך באמצע, והנה ראיתם שלא יצא מזה שום דבר. זוהי כיום מפה המצלמת לא יותר מאשר את המצב הקיים. אין היא אומרת שזוהי המפה הסופית. אבל מפני עינא בישא אמרנו שהיא תופיע לאחר גמר הדיונים בעצרת. ואז אני מתאר לעצמי שיושבים פה אנשים החושבים שבמפה אולי יחולו שינויים, אולי יתנו לנו יותר משיש לנו לפי הפסקת האש. גם זה יכול להיות. לו היה העולם הגון והוגן וישר, יכול להיות שהיה מסדר מפה אחרת של העולם.

השר י. גלילי:

זאת אומרת, שאפשר יהיה לתת תשובה מוסמכת, שאין אלה גבולות מדינת ישראל, אלה קווי הפסקת האש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כך יהיה כתוב על המפה, שאלה קווי הפסקת האש. נדמה לי שזה כשר למהדרין. אין להתכחש למצב.

שר הדואר י. ישעיהו:

האם מובטח שהצנזורה תמנע פרסום ידיעות על הדפסת

המפה לפני גמר הדיונים בעצרת?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם שר העבודה יכול להיות בטוח באנשיו שדברים לא

יתפרסמו, איני יודע.

שר העבודה י. אלון:

זוהי מחלקה העוסקת בהכנת מפות סודיות לצבא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני שואל: כן או לא - האם אתה יכול להיות בטוח?

שר העבודה י. אלון:

אני אומר: כן.

שר האוצר פ. ספיר:

על האוצר לא הייתי אומר זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

למען לא תהיה טענה, חשוב ככה: אין זה דומה להדפסת מפות סודיות לצבא. אולי המדפיסים אינם יודעים אפילו שיש פה איזה סוד. הם יכולים לספר לתומם: אנחנו מדפיסים מפה חדשה עם קווי הפסקת האש.

שר העבודה י. אלון:

אטיל צנזורה. צריך קודם לבדוק עם הצנזורה, אם

בראון יאמר לך שיש לו כח לזה.

שר האוצר פ. ספיר:

ביחס לצינור הטילו צנזורה והדבר נתפרסם.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

הוא אינו יכול להטיל שום צנזורה בענין זה. הדבר כבר נתפרסם עשרות פעמים. אחד התנאים של הצנזורה, שמדובר על דבר שטרם נתפרסם אפילו פעם אחת. מפות של הפסקת האש נתפרסמו כבר עשרות פעמים. מה פה הדבר הסודי? הסוד הוא שהממשלה החליטה לפרסם מפה כזאת בתור מפה רשמית. אינני רואה כיצד הצנזורה תוכל למנוע זאת.

שר העבודה י. אלון:

האם אפשר להטיל צנזורה על החלטת הממשלה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא, מפני שאת זאת אנחנו תמיד עושים. מכנסים קודם את העתונאים ועל דעתם מטילים עוד איזה דבר תחת הצנזורה. הם הסכימו שידיעות בענייני בטחון אינן מתפרסמות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יש עוד סגולה נגד זה. לפי החוק היום, פירסום מישיבת ועדת השרים לעניני בטחון הוא עבירה חמורה שגוררת עונש של מאסר חמש-עשרה שנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה, אלון ובראון תדאגו לכך שלא יתפרסם כי החליטו להדפיס מפות עם קווי הפסקת האש.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

האם החליטו ביחס להדפסת המפות?

השר י. גלילי:

אינני מאמין שאפשר למנוע פרסום ידיעה שנתקבלה החלטה שעומדים להדפיס מפה של קווי הפסקת האש. התרופה היא אחת: צריכה להיות הערה שאמור לא במפה של גבולות המדינה, אלא של קווי הפסקת האש. זה מוציא את כל הפיקנטיות שבדבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

על המפה יהיה כתוב שזוהי מפה של קווי הפסקת האש.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

חברת "כרתא" פירסמה מפה של קווי הפסקת האש, ויחד עם זה מסומן שם שזה נעשה בידיעת מחלקת המדינות ומשרדים ממשלתיים שונים, ואיש לא התעורר על כך.

שר השיכון מ. בנטוב:

אם ישנה ישיבת ממשלה ובה מתקיים דיון ומחליטים,

זה ענין אחר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה להבין מה אתם רוצים מחיינו ומחייכים. בבואנוס איירס עורר את השאלה לא יהודי בקשר למפה שנתפרסמה על ידי חברת "פז" המוכרת נפט. היא פירסמה מפה ושם כתוב "קווי הפסקת האש".

שר העבודה י. אלון:

שם יש גם קווי שביתת הנשק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

את זאת אינם רואים.

משום כך רוצה משרד החוץ שהמפה שלנו תופיע לאחר כל הצרות והפורענויות שעלולות להיות. עכשיו אני הולך לשאול את השר שרף, שהוא בענין זה מרחיק לכת, כי הוא יכול להניח ומותר לו להניח, שאולי יכול הענין להסתבך כך שלא נרצה שתופיע מפה כזאת, והוא מראש איננו מבין את ההגיון, אפילו את המוסר המדיני שלנו. אבל עובדה היא, שיש הפסקת אש, ולפי זה אנחנו חיים, ולפי זה אנחנו מתדיינים עם בול, ולפי זה אנחנו עשינו את הסכם הפסקת האש עם מצרים.

וסוריה. אחרי כל אלה לא תהיה מפה על קווי הפסקת האש? אין אני יכול להניח זאת.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אפילו לקוסיגין נחוצה המפה הזאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קוסיגין מפרסם עדיין את המפה של 1947...

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

מפת גורמיקו!

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו חייבים רק להבטיח מתוך איזון גישה תועלתית פרגמטיסטית, שמא יגיד משהו לאנשים שלנו באו"מ, ויהיה להם קשה להסביר. לכן אמרנו: המפה לא תופיע לפני גמר דיוני העצרת באו"מ. טוב היה אילו אפשר היה להבטיח עם הצנזור שלא תופיע בעתונות שום ידיעה על הדפסת מפה כזאת.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אינני יודע איפה נעמוד בסוף דצמבר, לא מבחינה פוליטית ולא מבחינה בטחונית, ואם לא נצטרך ללכת על חבל דק עוד יותר מזה שאנחנו הולכים עליו היום. אינני רוצה שבאיזה וכוח שבו נשב עם האמריקנים, עם הבריטים, עם הצרפתים, ואינני יודע עם מי, תופיע פתאום בתמימות גמורה המפה הזאת, באותה תמימות שדיבר עליה כאן שר התחבורה, שאיננו ממונה על מחלקת המדידות הממשלתיות, ובאותו זמן שכחנו כבר על אותה המפה, שבתנאים ההם בשום פנים לא היינו מפרסמים אותה.

אינני רואה שום קושי שמחלקת המדידות תעסוק בהכנת ההדפסה, אבל לא שתהיה מפה כזאת מודפסת רשמית על ידי ממשלת ישראל. אני מציע לחכות עם ענין זה עד גמר דיוני העצרת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם זוהי עובדה היסטורית, שעכשיו פועלים קווי הפסקת האש? נניח שמחר ניכנע או נזוז, זוהי עובדה שכיום פועלים הסכמי הפסקת האש.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

קווי שביתת הנשק, זוהי עובדה מאושרת על ידי מועצת הבטחון ועל ידי המוסד האחרון של האו"מ. מה שנמצא במיקוח, הוא מה שנמצא בתוך קווי הפסקת האש, ואני מציע שעל זה לא נסכם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל מי קבע את קווי הפסקת האש?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

או"מ.

שר העבודה י. אלון:

בהסכמת הערבים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר העבודה יקבל עליו אחריות שלא יתפרסם על ידי אנשי מחלקת המידות שמדפיסים את המפה, ובר-און יקבל עליו שלא תהיה ידיעה על כך בעתונות, אחרת זה לא יהיה.

יש איפה לפנינו שתי הצעות. ישנה הצעת השר אלון.

ההצעה שלי מרחיקת לכת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל הוא כבר מוגן. יש לו גב של ועדת השרים לענייני בטחון. בכל זאת, אני מוכן להצביע קודם על הצעתך.

ה צ ב ע ה :

בעד הצעת השר שרף - 3 קולות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מי להצעה אשר הובאה הנה על ידי השר אלון?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אבל בלי הסיפא.

מ ח ל י ט י מ :

(א) (ב-9 קולות) לאשר ההחלטה מס. 9/ב של ועדת השרים לענייני בטחון מיום י"ד בתשרי תשכ"ח (18.10.67), כי להבא תסומן מפת ישראל על פי קווי הפסקת האש, מבלי להדפיס בהן קווי שביתת הנושק וגבולות המנדט הבריטי.

לצרכים מיוחדים יוכללו במפה קווים המסמנים את תחומי הממשל הצבאי או החלוקה המינהלית של הארץ.

המפה תסומן בכותרת ראשית "ישראל" ובכותרת משנה: "מפת קווי הפסקת האש".

(ב) המפה תפורסם לאחר סיום המושב הנוכחי של עצרת האו"מ.

ב/22. ביקור צליינים מכל הדתות במקומות קדושים
(נספחים מס. 276 ומס. 350 אשר נשלחו אל חברי הממשלה).

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו מוכרחים לטפל בסעיפים ו': "מתן אפשרות לצליינים מכל העולם לבקר במקומות הקדושים" וכן בסעיף ז': "עליה לרגל למקומות הקדושים" - של סדר היום. מה פה העניין? מי אינו נותן?

שר הדואר י. ישעיהו:

אני רוצה לדבר בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

רק הבוקר החליטו, ואתה בא כבר לערער? ילין

הענין לפחות לילה אחד.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הענין הוא דחוף. אנחנו עומדים חודש-וחצי לפני חג המולד. בדצמבר יש גם חג גדול למוסלמים - אל-פיטר. זאת אומרת, שאנחנו עומדים בפני החגים הגדולים לנוצרים ולמוסלמים. הצהרנו כמה פעמים, ראש הממשלה, הממשלה, שר הדתות, שאנחנו ננהג לא כמו שהם נוהגים, אלא ניתן גישה חופשית לצליינים מכל הדתות. אני חושב שמצדנו צריך לבוא דבר מפורט יותר, איך אפשר לממש את הזכות הזאת. כמובן, כל הביקורת היא בידי הממשלה.

הצעתי בוועדה לשמירה על המקומות הקדושים הצעת-הצהרה קצרה ביותר. בוועדה היו חילוקי דעות. סוכם שם להעביר את הצעת-ההצהרה הזאת לממשלה, ושהממשלה תחליט על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה מערער על איזה דבר?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע. הוועדה סיכמה שהיא מעבירה את ההכרעה לידי הממשלה. אמרו: היות ויש פה ענין מדיני, אין הוועדה צריכה להחליט, אלא יש להעביר את כל הענין לממשלה, ושהממשלה תחליט.

אני מציע שהממשלה תחליט ליפות כוחו של שר הדתות או של ראש-הממשלה, אם תמצא שזה דבר כל כך חשוב, שבהתאם למדיניותה של גישה חופשית למקומות הקדושים לבני כל הדתות, מוכנה ממשלת-ישראל לקיים פתרון זה לגבי כל הבא כצליין. כלל זה מתייחס לצליינים של כל הארצות לרבות תושבי המדינות השכנות. על צליינים מהמדינות השכנות שאינן מקיימות יחסים דיפלומטיים עם מדינת-ישראל, הרוצים לבקר במקומות הקדושים בקשר עם חג מרכזי של דתם, לפנות לנציגי "הצלב האדום", או לנציגות דיפלומטיות של אחת מהמדינות המקיימות קשרים עם מדינת ישראל (שם הנציגות פורסם על ידי משרד החוץ), על מנת להעביר בקשותיהם למדינת-ישראל - למשרד הדתות, או למשרד הפנים, או למשרד החוץ, לשם בדיקת הבקשה ואישור רשיון הכניסה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה הפלפל שיש פה? מדוע אתה חושב שזה נחוץ?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אלה החגים הראשונים הגדולים של הנוצרים והמוסלמים שבהם המקומות הללו, כגון בית-לחם ועוד נמצאים בידינו. בקרוב חג המולד וגם חג "אל-פיטר". אלפים היו באים הנה להתפלל מדי שנה בשנה, ועכשיו לא יוכלו לבוא, מפני שהמדינות השכנות לא יתנו להם לצאת. חשוב, מבחינה מדינית, שנפרסם הודעה, שאין אנחנו נותנים רק הצהרה ערטילאית, אלא שאנחנו נותנים להם אפשרות מעשית לבוא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה מעוניין שכן יבואו? אתה רוצה את שכרך גם

בעולם הזה?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מבחינה מעשית, כנראה לא יצליח העניין השנה. המדינות הערביות לא יתנו להם לצאת. אבל יהיה האפקט המדיני. אבל אם תהיה מדינה כמו לבנון או מדינה ערבית אחרת, שתיתן לאזרחיה אפשרות לנסוע הנה, נכניס אותם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מתנגד להצעה זו. התנגדתי לה גם בוועדה. אני חושב שאנחנו לא נרשה בתור כלל לצליינים של הארצות השונות לבוא לארץ. אם ירצו לבוא מירדן או מסוריה כמה מאות ערבים להתפלל ב"איד אל פיטר" - יתכבדו וישובו בביתם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ואם לא ירצו לבוא, לא ישובו בביתם?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

פה כתוב שהם רוצים לבקר במקומות הקדושים. לא כתוב על מצחם אם הם באים ל"איד אל-פיטר" או לחג "אל-פתח". אנחנו נמצאים במצב של מלחמה אתם. איננו צריכים לעשות דקלרציה שלא נוכל לעמוד בה. אם פירסמת אותה פעם אחת, אתה קשור בה. אני חושב שהליבראליזם הזה במצב הזה, שניצור להם רשות לבוא - לפי דעתי זה לא יהיה דבר נכון. אם מלבנון יפנה מישור דרך "הצלב האדום", נטפל בעניין. אבל לא נזמין לעצמנו צרה על הראש.

שר העבודה י. אלון:

עוד ב-4 ביולי הנחתי על שולחן הממשלה את הצעת-ההחלטה הבאה: "א. עליה לרגל למקומות הקדושים בארץ תאפשר גם לאזרחי מדינות המקיימות מצב לוחמות עם ישראל, תוך סידורים שיבטיחו את האינטרסים הבטחוניים; ב. בני דת האיסלאם היושבים בארץ יורשו לבקר במקומות הקדושים במכה ומדינה, באם יקבלו היתרי כניסה מממשלת-סעודיה."

כאשר הצעתי זאת, סברתי שיש ערך מדיני רב להודעה ממלכתית כזו, גם אם היא לא תיענה בשני הכיוונים, היינו גם לא יימצאו כאלה מהמזרח שירצו לבקר פה במקומות הקדושים, בין אם הם מוסלמים ובין אם הם נוצרים, וגם אם סעודיה לא תרשה לישראלים, וכוונתי לערבים מישואל, בגבולות שקדמו ל-5 ביוני, לבקר שם. ייחסנו לזה חשיבות גם עקב הרגישות שהיתה סביב מעמדם במקומות הקדושים.

אני שמח, שבינתיים, נשמעה גם בתוך הוועדה דעה כזאת. איני רואה סכנה בטחונית מאפשרות כזאת, כי אין כל קושי לעשות את הסידורים הדרושים, שאורחים מסוג זה יבקרו אך ורק במקומות הקדושים בצורה מאורגנת, והם יהיו בפיקוח שירותי הבטחון אם גם יבואו. אם לא יבואו, ישאר היתרון המדיני בלי כל סיכון כל שהוא.

אני רוצה להזכיר לחברי הממשלה, כי כאשר היינו במצב של לוחמות עם ירדן, אם כי שררו הסכמי שביתת הנשק, היה בכל זאת איזה סידור חלקי לביקורים של נוצרים ישראלים בבית לחם, אפילו תוך נסיעה לרבת-עמון. אני חושב שיש לנו עניין למצוא כמה ביטויים של נורמליזציה במצב הבלתי נורמלי, כל עוד שהם מעדיפים את המצב הקיים על פני שלום. הרגישות סביב ירושלים לא תמיד באה על

ביטויה הקיצוני, אבל היא קיימת.

לכן אני מציע שתתקבל החלטה עקרונית, וראש הממשלה וגורמים אחרים ידונו איך להגשים זאת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני תומך בהצעה, אבל אני רוצה שהיא תהיה בעיקר לגבי הארצות הסמוכות, היינו, לגבי ארצות המקיימות מצב של מלחמה עם ישראל. אנחנו עושים עכשיו פעולת הסברה גדולה בעולם. אדוני ראש הממשלה, הועדה לחגיגות שנת העשרים ומשרד התיירות עומדים בקשרים עם כל חוגי הכמורה ועם כל הכנסיות, מביאים לכאן את הטלביזיה ואת הרדיו וגורמים אחרים לקראת חג המולד בנצרת ובבית לחם. המושל הצבאי של בית לחם עומד לפרסם סדרים איך יהיה כל הדבר הזה. אנחנו עושים את ההכנות בכל העולם. והנה, פתאום, ממשלת ישראל מחושבת איזה דבר, שהיא קוראת לצליינים בכל העולם לבוא הנה לחגים. זה נעשה כבר.

שר הסעד י. בורג:

אין זה מזיק.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

מדובר עכשיו על צליינים מהארצות השכנות. לגביהן

יש מצב של לוחמה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה יחסך?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני בעד, אבל אני בעד זה שנרחיב זאת כקריאה

כללית. הדבר הזה קיים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה זה מזיק לך?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זה לא יהיה מובן, זה יטשטש את היחוד שבדבר, שאנחנו עומדים לעשות דבר חדש, שאנחנו מרשים למוסלמים ולנוצרים מהמדינות השכנות לבוא הנה כצליינים.

שר המשטרה א. ששון:

אין לזלזל במה שאמר שר המשפטים מבחינה בטחונית. אנחנו צריכים לקחת את זאת בחשבון. על כן, אני מציע כי במקום שיאמר בהחלטה "לרבות המדינות השכנות", יאמר, "לרבות המדינות שאינן מקיימות יחסים דיפלומטיים אתנו". ולא להצביע במיוחד על ירדן, סוריה ומצרים, אלא "לרבות מדינות שאינן מקיימות יחסים דיפלומטיים אתנו". זה גם כולל את המדינות השכנות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל מה אתה עושה כלפי זה שאתה אומר שאינך מבטל

את חששותיו של שר המשפטים?

שר המשטרה א. ששון:

זה מאפשר לשלטונות ישראל, כשהיא תרצה, לפלוני להרשות ולאמוני לסרב, ולעשות זאת מבלי שמישהו יפרש זאת איך שיפרש.

אשר להצעתו של שר העבודה, אני שולל מאותו טעם את סעיף א', שבהצעתו האומר כי "עליה לרגל למקומות הקדושים בארץ תאפשר גם לאזרחי מדינות המקיימות מצב לוחמה עם ישראל", ואני מחייב את סעיף ב' האומר: "בני דת האיסלאם היושבים בארץ יורשו לבקר במקומות הקדושים במכה ומדינה, באם יקבלו היתר כניסה מממשלת סעודיה."

שר הדואר י. ישעיהו:

אני שולל את ההצעה שהוגשה על ידי השר ורהפטיג וסעיף א' שבהצעת שר העבודה. ישנה מדיניות מוצהרת של הממשלה בדבר גישה חפשית למקומות הקדושים, ואין צורך בפעם בפעם לחזק אותה על-ידי החלטה מפורשת של הממשלה. הרי פה הכוונה לא לצליינים ממקומות שונים בעולם, אלא הכוונה של ההצעות האלה היא להזמין צליינים מהארצות השכנות. אני נגד זה. כי המדובר איננו רק בנוצרים, אלא גם במוסלמים. אני צריך לפרש שהכוונה היא למוסלמים. אני חושש לא רק מטעמי בטחון. אני חושש מפני האפשרות, שהאיסלם יתחיל לפתח עליה לרגל לירושלים בדומה לעליה לרגל למכה. ירושלים אינה מכה, ואין לעזור לפתח דבר כזה. לא נזמין אותם. אם ישנה דה-פקטו עליה לרגל של נוצרים לירושלים, ניתן להם. אם יהיה גם מספר מוסלמים שירצו לעלות לרגל, ניתן להם. אבל לא תוכל להבדיל בין נוצרים למוסלמים.

שר השיכון מ. בנטוב:

כמו שהירדנים עשו עם הצליינים שלנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מזמין כל אדם חוץ ממי שיש חשדות נגדו.

שר הבטחון מ. דיין:

איני בעד ההצעה. אני חושב שאנחנו עשינו גם את הסידורים הטכניים למי שרוצה זאת וגם פירסמנו הודעות וקריאות מראש כל גגות, כדי להבליט במדה מספקת את הנכונות שלנו בענין זה. יש מעבר לפה ולשם, החל ממכוניות של ירקות ופירות, ביקור קרובים ותלמידים הרוצים לחזור. נעזוב קצב בשקט את הענין הזה. איני מדבר על נוצרים שיבואו לבית לחם. ביחס לאלה אין ספק. תודה לאל שהגענו לכך, שהמקומות הקדושים נמצאים ברשותנו, והיום מי שרוצה יכול לבקר בבית לחם - אם מרומא ואם מלבנון. מלבנון זה גם ענין של תיירות, אבל זה לא יהיה שפע. אתה דואג לצד הפוליטי. הגענו לנקודה שבה אנחנו אומרים בקשר לקרובים ולפליטים, שיש כאן סכנה בטחונית ואי אפשר להרחיב זאת, אבל את התיירות המוסלמית, הצליינות המוסלמית מהמדינות השכנות - איני מדבר על הצליינות הנוצרית מלבנון - נקרא בקול קורא לישראל. למה נתחיל בזאת? מה חסר לנו?

אני מציע לעזוב עכשיו את הענין. הגענו לאיזה סדר. ישנו לחץ דיפלומטי ולחץ של אחרים עד כדי חברות מסחריות אמריקאיות, שיש להן פה ציוד ורכוש והן מבקשות להעבירו לירדן. הן אומרות: למכוניות של ירקות מותר לעבור את הגבול ולצויד של "קייזר" אסור? עשינו סידור על הירדן שעוברים בויזה, בפספורט ובחותמת הנה ושמה.

אני מציע, מבחינה טכנית לא לגעת בזאת ומבחינה צבורית פוליטית לא לעורר מחדש את השאלה לאלה שמותר להם לבוא, או שרוצים לבוא. מצד שני, ישנו סיכון בטחוני.

שר העבודה י. אלון:

אני מציע להביל בהצבעה בין שתי ההצעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קודם כל, מתן אפשרות לצליינים מכל העולם לבקר

במקומות הקדושים בארץ.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

זה קיים.

שר הסעד י. בורג:

זה היה בועדת שרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הם דברו ודברו ואמרו שמעבירים את זה הנה. בעליה לרגל למקומות הקדושים בארץ הכוונה דווקא בפירוש לבני דוד. איך אמר נאצר? אנחנו בני דוד.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זה בזכות אשתו של משה רבנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יהיה סעיף מיוחד על עליה לרגל למקומות הקדושים. אם בכל זאת תתקבלנה פניות או בקשות ממדינות שכנות, ידונו עליהן לגופן.

שר הבטחון מ. דיין:

ישנם סידורים.

שר העבודה י. אלון:

אם תהיינה פניות ויתנו להם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם תעשה פירסום רב, אתה מזמין אותם. נצביע: מי בעד סעיף ו' עם פירסום הצהרה? ומה בדבר סעיף ז'?

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

תהיה זו החלטה פנימית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שניהם עוסקים בעליה לרגל מכל העולם.

שר העבודה י. אלון:

הסעיף השני בהצעת מדבר על היתר למוסלמים אזרחי ישראל לבקר במקומות הקדושים בסעודיה, אם יתנו להם להכנס לשם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

פיסקה ראשונה של סעיף ז' אומרת: "עליה לרגל למקומות הקדושים בארץ תאופשר גם לאזרחי מדינות המקיימות מצב לוחמות עם ישראל תוך סידורים שיבטיחו את האינטרסים הבטחוניים."

השאלה היא: האם אנחנו רוצים בהחלטה כזאת? כולם מבינים שב"מדינות המקיימות מצב לוחמות עם ישראל", מבינים לפי שעה רק מדינות ערביות.

שר העבודה י. אלון:

אתה מתכוון גם ללבנון?

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם לבנון הכריזה מלחמה.

שר העבודה י. אלון:

אני רוצה שגם קופטים ממצרים יבואו, אבל לא יתנו להם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הצעתי הצעה מפורטת. על הפרינציפ כבר הצהרנו, עכשיו מדברים על הביצוע, לא פעם הצהרנו שיש גישה חפשית למקומות הקדושים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם לאנשים מהארצות הלוחמות?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כן.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לא.

שר הבטחון מ. דיין:

יוכלו אז לצאת כל הגנבים מבתי הסוהר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אנחנו אומרים "מכל הארצות הלוחמות" - זהו הפרינציפ אצל ורהפטיג ואצל אלון.

שר העבודה י. אלון:

אינני מציע הצהרה והזמנה, אני מציע להתיר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה אנחנו משחקים ומסתירים תחת מלה זו ומלה אחרת? עורך שר המשפטים שאלה, הצטרף לזה שר הבטחון, ויש יסוד לספקות ולחששות. אם אתה אומר "להזמין אותם", או "יאפשר להם לבוא", זה אותו הדבר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מבקש לפשר בין שתי ההצעות: "בעקבות המדיניות של ממשלת ישראל, להתיר לבוא למקומות הקדושים שהם עכשיו בתחום ישראל, במדה שתהיינה פניות בענין זה מצד גורמים נוצריים ומוסלמיים, אנחנו מסכימים."

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני מבין מה פה הפשרה, זה רק גיבוב מלים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע זאת במקום הקריאה ששר הדתות מציע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין אצלו קריאה, הוא אומר לפרסם בדבר מתן אפשרות לצליינים מכל הדתות והארצות, לרבות המדינות השכנות, לבקר במקומות הקדושים להם בקשר עם חג מרכזי של דתם.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

תקרא את ההצהרה הנמצאת מעבר לדרך.

השר י. ספיר:

יש פה שוני בנוגע לכך אם כן תבוא הצהרה או לא. אני יכול להסכים לאיזה סידור פנימי, אבל איני מסכים להצהרה פומבית. נחליט אם ללכת לדרך של הצהרה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנו צריכים קודם להצביע בפרינציפ, האם אנחנו רוצים שיבואו ממדינות המקיימות מצב של לוחמות עם ישראל, או איננו רוצים שיבואו. אחרי כן יגידו לנו: קבלנו 50 בקשות מכל העולם הערבי - המוסלמי. יבדקו אותן ואז נתיר או לא נתיר. יש הבדל בין זה ובין הדיבור שהכניסה פתוחה לארצות מכל ארצות הלוחמות.

מ צ ב י ע י ס :

6 קולות בעד מתן אפשרות של עליה לרגל גם לאזרחי מדינות המקיימות מצב לוחמות עם ישראל.

6 קולות נגד מתן אפשרות של עליה לרגל לאזרחי מדינות המקיימות מצב לוחמות עם ישראל.

שר העבודה י. אלון:

יש להודיע שאנו מוכנים להתיר למוסלמים מישראל לבקר במקומות הקדושים במכה ובמדינה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הודענו זאת הרבה פעמים.

שר העבודה י. אלון:

אבל לא דנו על כך בממשלה. לדעתי יש לזה חשיבות.

שר הסעד י. בורג:

אבל זה חד-סטרי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כבר איזה פעמים אמרנו, שאם יפנו אלינו אנחנו נתיר. אני בעצמי אמרתי זאת בפומבי.

מ ח ל י ט י מ :

(א) (ב-6:6 קולות) לא לפרסם הצהרה לצלינים מכל הדתות והארצות, לרבות הארצות השכנות, לבקר במקומות הקדושים בישראל.

(ב) לא להחליט במיוחד על רשות למוסלמים בארץ לבקר במקומות הקדושים במכה ובמדינה, באם יקבלו היתרי כניסה ממשלת סעודיה.

הישיבה ננעלת